

ПРИКАЗ
03.02.2025

БОЕРЫК
№ 40-П

Татарстан Республикасы, Бөгелмә районы, Бөгелмә шәһәре, Гоголь урамы, 17 нче йорт адресы буенча эзләп табылган «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Монда тарихчы-галим Х.Атласи, язучы Ф. Туйкин эшләгән. 1921-1926 нчы елларда Кырым подпольесы герое Н.А. Барышев укый. 1941-1945 нче елларда эвакогоспиталь булган», XIX гасыр ахыры – XX гасыр башы, 1921-26 нчы еллар, 1941-45 нчы еллар мәдәни мирас объектын, Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшләгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел төбәк өчен әһәмиятле мәдәни мирас объекты сыйфатында, Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләре) бердәм дәүләт реестрына керту, мәдәни мирас объектының сак предметын билгеләү, чикләрен раслау турында

2002 нче елның 25 нче июнендә гамәлгә кертгән 73-ФЗ номерлы «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләр) турында»гы Федераль законы, 2005 нче елның 1 нче апрелендә гамәлгә

кергән 60-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасында мәдәни мирас объектлары турында»гы Татарстан Республикасы Законы, дәүләт тарихи-мәдәни экспертизасының 2024 елның 2 нче декабренә караган уңай бәяләмәсенә нигезләнеп боерам:

1. Татарстан Республикасы, Бөгелмә районы, Бөгелмә шәһәре, Гоголь урамы, 17 нче йорт адресы буенча эзләп табылган «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Монда тарихчы-галим Х.Атласи, язучы Ф. Туйкин эшләгән. 1921-1926 нчы елларда Кырым подпольесы герое Н.А. Барышев укый. 1941-1945 нче елларда эвакогоспиталь булган», XIX гасыр ахыры – XX гасыр башы, 1921-26 нчы еллар, 1941-45 нчы еллар мәдәни мирас объектын, Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшләгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел (объект төре - һәйкәл) төбәк өчен әһәмиятле мәдәни мирас объекты сыйфатында, Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләре) бердәм дәүләт реестрына кертергә.

2. Әлеге боерыкка караган 1 нче кушымта нигезендә, Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшләгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел төбәк өчен әһәмиятле мәдәни мирас объекты территориясе чикләрен расларга.

3. Әлеге боерыкка караган 2 нче кушымта нигезендә, Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшләгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел төбәк өчен әһәмиятле мәдәни мирас объектларының сак предметын расларга.

3. Мәдәни мирас объектларын һәм шәһәр төзелеше эшчәнлеген исәпкә алу бүлегенә, күрсәтелгән мәдәни мирас объекты территориясе чикләре турында белешмәләренә, күчемсез мөлкәтнең бердәм дәүләт реестрына һәм Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларының (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) бердәм дәүләт реестрына кертүне тәэмин итәргә.

4. Боерыкның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемә алам.

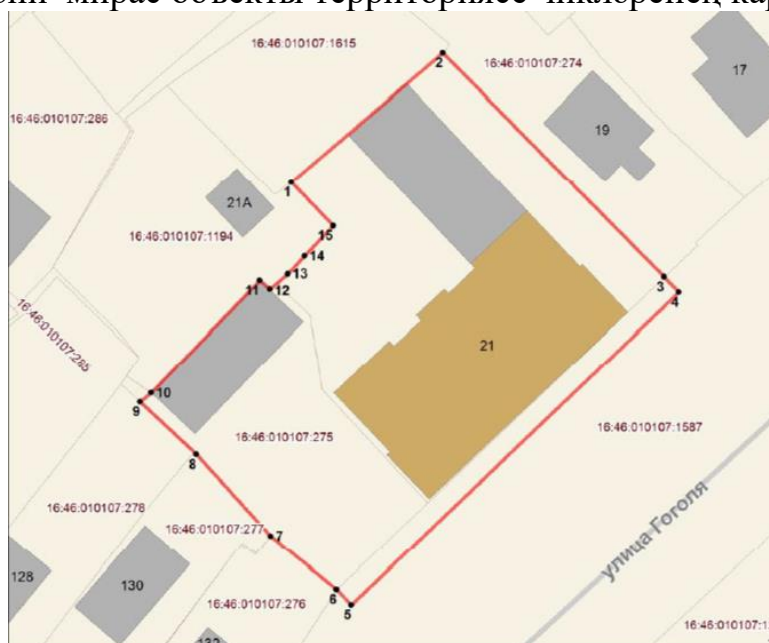
Рәис

И.Н. Гушин

Татарстан Республикасы
 Мәдәни мирас
 объектларын саклау
 комитетының 2025 елның
 3 нче февралендәге 40-П
 номерлы боерыгына
 караган 1 нче кушымта

Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшлэгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел төбәк өчен әһәмиятле мәдәни мирас объекты территориясе чикләре

Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшлэгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел төбәк өчен әһәмиятле мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең картасы (схемасы)

Масштабы 1:700

Шартлы билгеләр:

	- мәдәни мирас объекты территориясе чиге
	- региональ әһәмияттәге мәдәни мирас объекты
	- жир кишәрлекләренең чикләре
	- мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең характерлы ноктасы
16:46:010107:1615	- жир кишәрлегенең кадастр номеры

Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшләгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел төбәк өчен әһәмиятле мәдәни мирас объекты территориясе чикләренә текст тасвирламасы

Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшләгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел төбәк өчен әһәмиятле мәдәни мирас объекты территориясе чикләре түбәндәге урыннардан уза:

Чикнең узуы		Чикнең узу урынының тасвирламасы
ноктдан	ноктага кадәр	
1	2	3
1	2	координаталары 337040.25 2350192.24 булган 1 нче ноктадан төньяк-көнчыгыш юнәлештә, 28.05 м озынлыгында, 2 нче ноктага кадәр
2	3	2 нче ноктадан көньяк-көнчыгыш юнәлештә, 44.48 м озынлыгында, 3 нче ноктага кадәр
3	4	3 нче ноктадан көньяк-көнчыгыш юнәлештә, 3.00 м озынлыгында, 4 нче ноктага кадәр
4	5	4 нче ноктадан көньяк-көнбатыш юнәлештә, 63.96 м озынлыгында, 5 нче ноктага кадәр
5	6	5 нче ноктадан төньяк-көнбатыш юнәлештә, 3.00 м озынлыгында, 6 нчы ноктага кадәр
6	7	6 нчы ноктадан төньяк-көнбатыш юнәлештә, 11.95 м озынлыгында, 7 нче ноктага кадәр
7	8	7 нче ноктадан төньяк-көнбатыш юнәлештә, 15.64 м озынлыгында, 8 нче ноктага кадәр
8	9	8 нче ноктадан төньяк-көнбатыш юнәлештә, 10.86 м озынлыгында 9 нчы ноктага кадәр
9	10	9 нчы ноктадан төньяк-көнчыгыш юнәлештә, 2.03 м озынлыгында 10 нчы ноктага кадәр
10	11	10 нчы ноктадан төньяк-көнчыгыш юнәлештә, 22.05 м озынлыгында 11 нче ноктага кадәр
11	12	11 нче ноктадан көньяк-көнчыгыш юнәлештә, 1.91 м озынлыгында 12 нче ноктага кадәр
12	13	12 нче ноктадан төньяк-көнчыгыш юнәлештә, 3.33 м озынлыгында, 13 нче ноктага кадәр

1	2	3
13	14	13 нче ноктадан төньяк-көнчыгыш юнәлештә, 3.49 м озынлыгында, 14 нче ноктага кадәр
14	15	14 нче ноктадан төньяк-көнчыгыш юнәлештә 5.86 м озынлыгында, 15 нче ноктага кадәр
15	1	15 нче ноктадан төньяк-көнбатыш юнәлештә, 8.59 м озынлыгында, 1 нче ноктага кадәр

Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшлэгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел төбәк өчен әһәмиятле мәдәни мирас объекты территориясе чикләренәң характерлы нокталар таблицасы

№ п/п	Жирле координаталар системасында характерлы нокталарның координаталары (ЖКС-16)	
	X	Y
1	337040.25	2350192.24
2	337058.44	2350213.59
3	337026.76	2350244.81
4	337024.62	2350246.91
5	336980.42	2350200.68
6	336982.59	2350198.61
7	336990.13	2350189.34
8	337001.72	2350178.84
9	337009.14	2350170.91
10	337010.44	2350172.47
11	337026.33	2350187.76
12	337025.06	2350189.19
13	337027.22	2350191.72
14	337029.76	2350194.12
15	337034.01	2350198.15
1	337040.25	2350192.24

Татарстан Республикасы
Мәдәни мирас
объектларын саклау
комитетының 2025 елның
3 нче февралендәге 40-П
номерлы боерыгына
караган 2 нче кушымта

Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшлэгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел төбәк өчен әһәмиятле мэдәни мирас объектының
сак предметы*

1. Бинаның урнашу урыны: Гоголь урамының кызыл линиясе буенча.

2. Ике катлы кирпеч бинасының күләм-киңлек композициясе

бинаның бер өлеше астында подвал белән, шул исәптән аның габаритлары, түбәдәге кәрнизләр буенча Биекле билгеләре.

3. Иңкү түбәсенә геометриясе, габаритлары һәм конструктив чишелеше, аның түбә очлыгында һәм аттикада биекле билгеләре.

4. Фасадларның композицион чишелеше һәм архитектур-сәнгати бизәлеше, шул исәптән урнашуы, формасы, үлчәме, сәнгати бизәлеше.

Ике ян ризалитлы төп фасад; бинага төп керү төп фасад күчәре буенча урнаштырылган һәм ике куәтле колонналы баскыч белән акцентланган, алар антаблементны тотып тора, ул квадрат һәм турыпочмаклы рельефлар белән бизәлгән һәм колонналар күчәре буенча ярымтүгәрәк аттик баганалар белән баetylган. Беренче кат тәрәзәләре өске өлешендә II-рәвешендәге йөзлекләр белән турыпочмаклы, фасадның үзәк өлешендә керү урыныннан ян – яклары буенча зур (икеләтә). Икенче кат тәрәзәләренә эллиптик аркалы тәмамланулары бар, өске өлешендә тәрәзә формасын кабатлаучы йөзлекләр бар.

Төп фасадның күчәр төзелеше ризалитлар арасындагы стенада өч гаять зур аркалы тәрәзә һәм бина күчәре буенча өлешләре аркалы тәмамланган өч өлешле биек аттик белән асызыкланган. Үзәк өлеше формасын кабатлаучы куыш белән бизәлгән һәм горизонталь киштә белән бүленгән, өске куыш түгәрәк формасындагы рельеф белән бизәлгән. Аттикның Ян өлешләре кечкенә аркалар рәвешендә түгәрәк формадагы чыгынтылар белән бизәлгән. Аркалы тәрәзәләр бизәкле көрәкләр белән бүленгән һәм кырыйлары валиклы киң чыгынты белән рамланган. Өске ягы икеләтә йозак ташы белән капланган.

Тәрәзә төпләре турыпочмаклы чыгынтылы туры киштәләр белән аерылып тора.

Беренче катта рустован көрәкләр, икенче катта нишалар һәм рельефлар белән бизәлгән көрәкләр.

Түбәсе зур күтәрмәле кәрниз, аның астында берничә квадрат куышлы фриз урнашкан.

Ян ризалитлар аттик стеналар белән тәмамланган (өлешчә югалган).

Ян фасадларында берәр Ризалит чыга, алар элек аттик дивар белән тәмамланган (өлешчә югалган). Ризалитның стенасы саңгырау, тәрәзәсез, кырыйлары буенча калаклар белән рамланган, беренче катта рустован һәм икенче катта бизәлгән куышлар һәм рельефлар белән аерылып тора.

Ян фасад тәрәзәләре беренче каттагы өске өлешендә П-рәвешендәге йөзлекләр белән турыпочмаклы, икенче каттагы тәрәзәләр эллиптик аркалы, өске өлешендә йөзлекләр тәрәзә формасын кабатлый. Тәрәзә төпләре турыпочмаклы чыгынтылы туры киштәләр белән аерылып тора.

Зур күтәрмәле һәм ак таштан киштәле түбә кәрниз, аның астында берничә квадрат куышлы фриз урнашкан.

Көнъяк-көнбатыш Ян фасадында 4 тәрәзә күчәре бар, калаклар белән аерылып торган Почмактан кырыда биек баскыч тәрәзәсе һәм керү урыны бар. Цокольгә салынган өч тәрәзә.

Төнъяк-көнчыгыш Ян фасадының өч тәрәзә күчәре бар, кырыйсы Почмактан калаклар белән аерылып тора. Цокольда салынган ике тәрәзә күренә.

Ишегалды фасады ике ян ризалитлы һәм үзәк өлешендә баскыч блогы булган ризалитлы, ул элегрәк өчпочмаклы кыскачсыман аттик белән тәмамланган, Ризалит почмаклары беренче катта рустован калаклар һәм икенче катта бизәлгән нишалар һәм рельефлар белән аерылып тора.

Үзәк ризалитның тәрәзәсе күп үзәкле аркалы биек, беренче катта тәрәзә куышка салынган. Ишегалды фасадының калган тәрәзәләре лучкалы аркалы. Ишегалды ягыннан бинаның ярымподвал этагы бар, ул киң тәбәнәк лучкалы тәрәзәләр белән яктыртылган.

Түбәле кәрниз, аның астында берничә квадрат куышлы фриз урнашкан.

5. Фасад өслеген бизәү материалы (штукатуркасыз кирпич өеме) һәм аларның колористик чишелеше.

6. Тәрәзә уемнарын балта остасы белән тутыру, тарихи тәрәзә пыялалары.

7. Капиталь диварлар чикләрендәге интерьерларның пространство-планлаштыру структурасы, үзәк баскычның урнашу урыны, подвалның гөмбәзсыман конструкциясе («Монье»тибында).

* Сак предметы комплекслы фәнни тикшеренүләр һәм реставрация эшләре үткәрү барышында үзгәртелергә мөмкин.

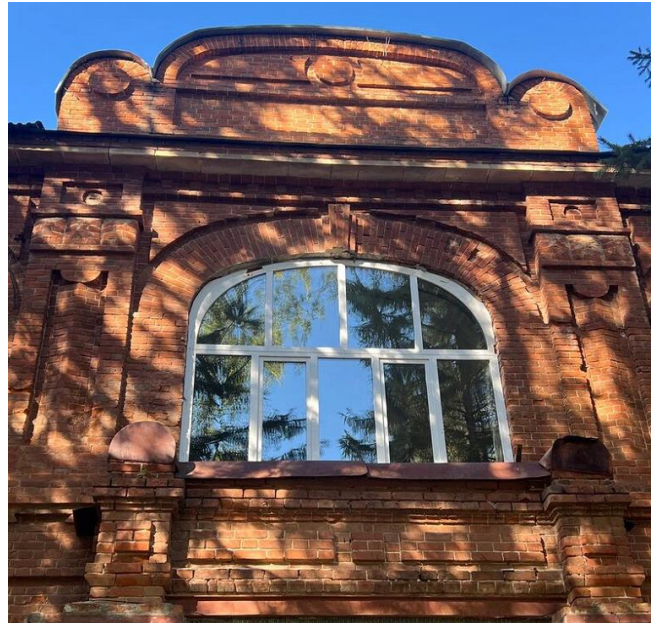
Татарстан Республикасы, Бөгелмә муниципаль районы, Бөгелмә шәһәре, Николай Гоголь урамы 21 нче йорт адресы буенча урнашкан «Хатын-кызлар гимназиясе бинасы - 2 нче баскыч татар мәктәбе. Биредә тарихчы-галим Х.Атласи, педагог-мәгърифәтчеләр, язучылар К. һәм Ф.Туйкиннар эшлэгән, Н. А. Барышев укыган. Бөек Ватан сугышы елларында эвакогоспиталь булган», 1909 нчы ел төбәк өчен әһәмиятле мәдәни мирас объектының сак предмети таблицасы

№	Сак предмети	Төп элементларны фотофиксацияләү/график материаллар
1.	Бинаның урнашу урыны: Гоголь урамының кызыл линиясе буенча.	 <p>1 нче рәсем. Объектның урнашу схемасы</p>
2.	Ике катлы кирпеч бинасының күләм-киңлек композициясе бинаның бер өлеше астында подвал белән, шул исәптән аның габаритлары, түбәдәге кәрнизләр буенча Биекле билгеләре.	 <p>2 нче рәсем. Көнъяк-көнбатыштан бина күренеше, 1951 ел фотосы .</p>
3.	Иңкү түбәсенә геометриясе, габаритлары һәм конструктив чишелеше, аның түбә очлыгында һәм аттикада биекле билгеләре	 <p>3 нче рәсем. Аэрофоторәсемдә түбә күренеше</p>

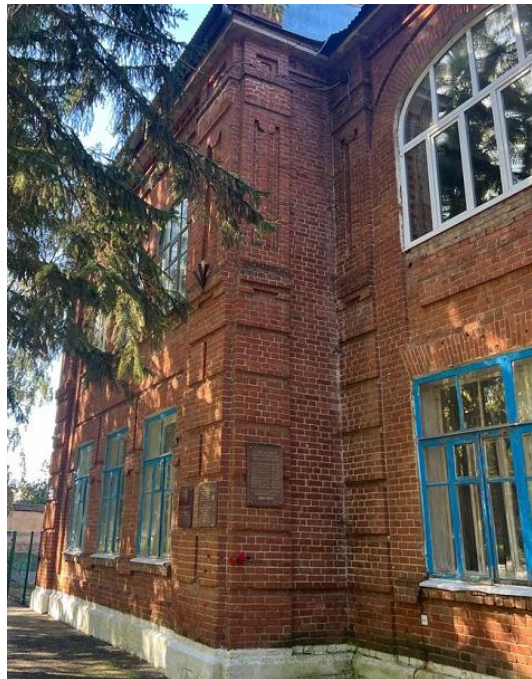
4. Фасадларның композицион чишелеше һәм архитектур-сәнгати бизәлеше, шул исәптән урнашуы, формасы, үлчәме, сәнгати бизәлеше.
- Ике ян ризалитлы төп фасад; бинага төп керү төп фасад күчәре буенча урнаштырылган һәм ике куәтле колонналы баскыч белән акцентланган, алар антаблементны тотып тора, ул квадрат һәм турыпочмаклы рельефлар белән бизәлгән һәм колонналар күчәре буенча ярымтүгәрәк аттик баганалар белән баetylган. Беренче кат тәрәзәләре өске өлешендә П-рәвешендәге йөзлекләр белән турыпочмаклы, фасадның үзәк өлешендә керү урыныннан ян – яклары буенча зур (икеләтә). Икенче кат тәрәзәләренә эллиптик аркалы тәмамланулары бар, өске өлешендә тәрәзә формасын кабатлаучы йөзлекләр бар.
- Төп фасадның күчәр төзелеше ризалитлар арасындагы стенада өч гаять зур аркалы тәрәзә һәм бина күчәре буенча өлешләре аркалы тәмамланган өч өлешле биек аттик белән асызыкланган. Үзәк өлеше формасын кабатлаучы куыш белән бизәлгән һәм горизонталь киштә белән бүленгән, өске куыш түгәрәк формасындагы рельеф белән бизәлгән. Атикның Ян өлешләре кечкенә аркалар рәвешендә түгәрәк формадагы чыгынтылар белән бизәлгән. Аркалы тәрәзәләр бизәкле көрәкләр белән бүленгән һәм кырыйлары валиклы киң чыгынты белән рамланган. Өске ягы икеләтә йозак ташы белән капланган. Тәрәзә төпләре турыпочмаклы чыгынтылы туры киштәләр белән аерылып тора. Беренче катта рустован көрәкләр, икенче катта нишалар һәм рельефлар белән бизәлгән көрәкләр.

4 нче рәсем. Төп фасадның үзәк өлеше

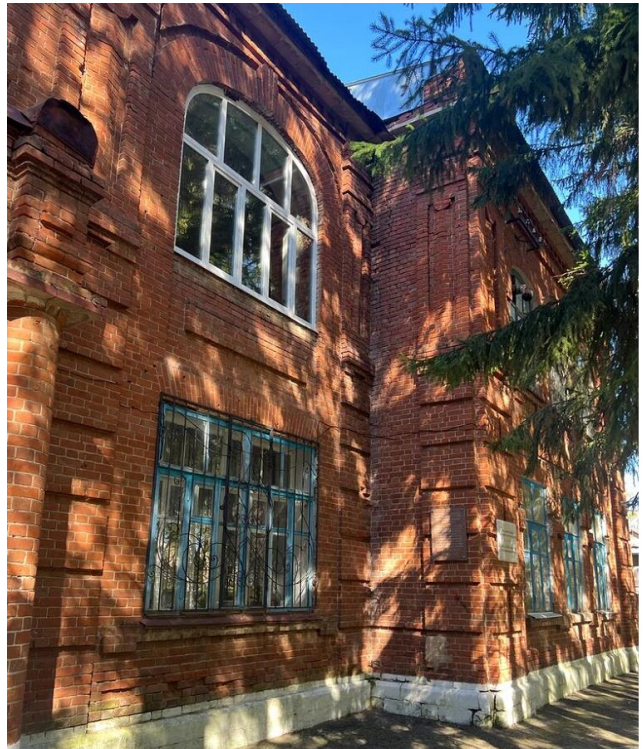

5 нче рәсем. Төп фасадның үзәк өлеше фрагменты

6 нчы рәсем. Төп фасадның сул өлеше

Түбәсе зур күтәrmәле кәрниз, аның астында берничә квадрат куышлы фриз урнашкан. Ян ризалитлар аттик стеналар белән тәмамланган (өлешчә югалган). Ян фасадларында берәр Ризалит чыга, алар элек аттик дивар белән тәмамланган (өлешчә югалган). Ризалитның стeнасы саңгырау, тәрәзәсез, кырыйлары буенча калаклар белән рамланган, беренче катта рустован һәм икенче катта бизәлгән куышлар һәм рельефлар белән аерылып тора. Ян фасад тәрәзәләре беренче каттагы өске өлешендә П-рәвешендәге йөзлекләр белән турыпочмаклы, икенче каттагы тәрәзәләр эллиптик аркалы, өске өлешендә йөзлекләр тәрәзә формасын кабатлый. Тәрәзә төпләре турыпочмаклы чыгынтылы туры киштәләр белән аерылып тора. Зур күтәrmәле һәм ак таштан киштәле түбә кәрниз, аның астында берничә квадрат куышлы фриз урнашкан. Көнъяк-көнбатыш Ян фасадында 4 тәрәзә күчәре бар, калаклар белән аерылып торган Почмактан кырыйда биек баскыч тәрәзәсе һәм керү урыны бар. Цокольгә салынган өч тәрәзә. Төнъяк-көнчыгыш Ян фасадының өч тәрәзә күчәре бар, кырыйсы Почмактан калаклар белән аерылып тора. Цокольдә салынган ике тәрәзә күренә. Ишегалды фасады ике ян ризалитлы һәм үзәк өлешендә баскыч блогы булган ризалитлы, ул элегрәк өчпочмаклы кыскычсыман аттик белән тәмамланган, Ризалит почмаклары беренче катта рустован калаклар һәм икенче катта бизәлгән нишалар һәм рельефлар белән аерылып тора. Үзәк ризалитның тәрәзәсе күп үзәкле аркалы биек, беренче

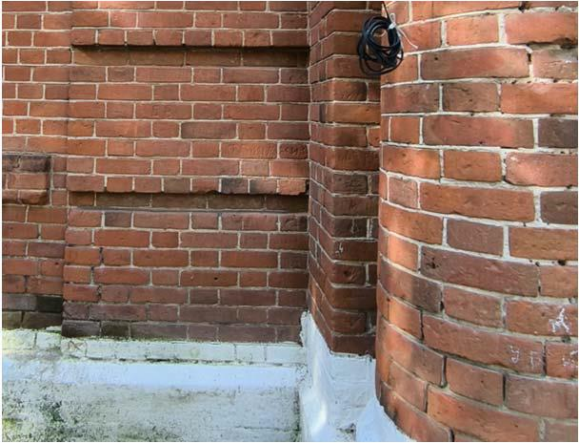

7 нче рәсем. Төп фасадның уң өлеше

8 нче рәсем. Көнъяк-көнбатыш ян фасады

9 нчы рәсем. Төнъяк-көнчыгыш ян фасады

	<p>катта тэрэзэ куышка салынган. Ишегалды фасадының калган тэрэзаләре лучкалы аркылы. Ишегалды ягыннан бинаның ярымподвал этажы бар, ул киң тәбәнәк лучкалы тэрэзаләр белән яктыртылган. Түбәле кәрниз, аның астында берничә квадрат куышлы фриз урнашкан.</p>	
5.	<p>Фасад өслеген бизәү материалы (штукатуркасыз кирпич өеме) һәм аларның колористик чишелеше.</p>	 <p>10 нчы рәсем. Кирпеч өеме фрагменты</p>
6.	<p>Тэрэзә уемнарын балта остасы белән тутыру, тарихи тэрэзә пыялалары.</p>	 <p>11 нче рәсем. Ян фасад фрагменты</p>

7. Капиталь диварлар чикләрендәге интерьерларның пространство-планлаштыру структурасы, үзәк баскычның урнашу урыны, подвалның гөмбәзсыман конструкциясе («Монье»тибында).

12 нче рәсем. Үзәк баскыч

13 нче рәсем. Подвал бинасы